

## ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНИ, ПІДСТАВИ ЙОГО НАБУТТЯ

Питання про громадянство України нерідко створює проблеми, що досягають міжнародного значення. А так як це може позначитись і на авторитеті України як держави, хотілося б наголосити на актуальності й важливості даного аспекту нашого законодавства. Поняття "громадянин" виникло ще за Середньовіччя, коли внаслідок розподілу праці виникають міста, а в них складається суспільно-політичний лад зі своїм інститутом містового громадянства. Тоді поняття "городянин" ототожнювалося з поняттям "громадянин", як синонімом вільної людини, яка наділена визначальною повнотою політичних і майнових прав. Пройшло чимало часу, поки наприкінці XVIII — на початку XIX ст. громадянство стало предметом правового регулювання. Тільки тоді почав формуватися інститут громадянства, який відповідає сьогоденню.

У сучасному ж розумінні громадянство визначається як стійкий у просторі та часі політико-правовий зв'язок держави та особи, що знаходить своє вираження у їх взаємних правах та обов'язках. Як зазначає *стаття 4 Конституції України*, В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і припинення громадянства України визначаються законом.

У *розділі II Закону України «Про громадянство»* говориться, що особа може стати громадянином України у десяти визначених Законом випадках:

- 1) за народженням;
- 2) за територіальним походженням;
- 3) внаслідок прийняття до громадянства;
- 4) внаслідок поновлення у громадянстві;
- 5) внаслідок усиновлення;
- 6) внаслідок встановлення над дитиною опіки чи піклування, влаштування дитини в дитячий заклад і заклад охорони здоров'я, в дитячий будинок

сімейного типу чи прийомну сім'ю або передачі на виховання в сім'ю патронатного вихователя;

7) внаслідок встановлення над особою, визаною судом недієздатною, опіки;

8) у зв'язку з перебуванням у громадянстві України одного чи обох батьків дитини;

9) внаслідок визнання батьківства чи материнства або встановлення факту батьківства чи материнства;

10) за іншими підставами, передбаченими міжнародними договорами України.

Оскільки повне висвітлення даного питання є занадто широким, тому обмежимося поясненням лише деяких з них – найбільш поширених та актуальних.

Отже, у деяких джерелах набуття громадянства за першим і другим пунктами називають «правом крові» та «правом ґрунту». Тобто, при народженні дитина автоматично стає громадянином України, якщо її батьки мають таке громадянство. Ця норма Закону є очевидною.

Щодо набуття громадянства за територіальним походженням, то відповідно до *статті 8* Закону України «Про громадянство» особа, яка сама чи хоча б один з її батьків, дід чи баба, рідні (повнорідні та неповнорідні) брат чи сестра, син чи дочка, онук чи онука народилися або постійно проживали до

24 серпня 1991 року на території, яка стала територією України відповідно до Закону України "Про правонаступництво України"( 1543-12 ), або яка сама чи хоча б один з її батьків, дід чи баба, рідні (повнорідні та неповнорідні) брат чи сестра народилися або постійно проживали на інших територіях, що входили на момен тіх народження або під час їх постійного проживання до складу Української Народної Республіки, Західноукраїнської Народної Республіки, Української Держави, Української Соціалістичної Радянської Республіки, Закарпатської України, Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР), і є особою безгромадянства або іноземцем, який подав

зобов'язання припинити іноземне громадянство, та подала заяву про набуття громадянства України, а також її неповнолітні діти реєструються громадянами України.

Складнішими та цікавішими для нас є аспекти, пов'язані із набуттям громадянства внаслідок його прийняття. Адже тут мова йтиме про іноземців та осіб без громадянства. Так, згідно зі *статтею 9-ою* Закону, Іноземець або особа без громадянства можуть бути за їх клопотаннями прийняті до громадянства України.

Умовами прийняття до громадянства України є:

1) визнання і дотримання Конституції України ( 254к/96-ВР ) та законів України;

2) подання декларації про відсутність іноземного громадянства (для осіб без громадянства) або зобов'язання припинити іноземне громадянство (для іноземців);

3) безперервне проживання на законних підставах на території України протягом останніх п'яти років;

4) отримання дозволу на імміграцію;

5) володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування. Ця умова не поширюється на осіб, які мають певні фізичні вади (сліпі, глухі, німі);

б) наявність законних джерел існування. Ця умова не поширюється на осіб, яким надано статус біженця в Україні або притулок в Україні.

Проте існують і певні обмеження щодо тих, хто не може бути стати громадянином України за даною підставою. Так, до громадянства України не приймається особа, яка:

1) вчинила злочин проти людства чи здійснювала геноцид;

2) засуджена в Україні до позбавлення волі за вчинення тяжкого злочину (до погашення або зняття судимості);

3) вчинила на території іншої держави діяння, яке визнано законодавством України тяжким злочином.

Особа, яка набула громадянство України і подала декларацію про відмову від іноземного громадянства, зобов'язується повернути паспорт іноземної держави до уповноважених органів цієї держави.

Датою набуття громадянства України у випадках, передбачених цією статтею, а саме статтею 9 Закону України «Про громадянство», є дата видання відповідного Указу Президента України.

Чому ми вважаємо дані норми законодавства цікавішими, так це тому, що саме із цією підставою найтісніше пов'язана проблема подвійного (множинного) громадянства, що є важливою складовою міжнародного і національного права, суттєвим елементом політики міждержавних відносин, що впливає на міжнародну та національну безпеку. Та оскільки дане питання вже мало стосується теми, яку ми розглядаємо, то можна лише додати, що громадянство – одне з ключових питань внутрішньої та зовнішньої політики демократичної держави. Саме тому ми маємо приділити даному інституту побільше уваги і мати надію, що Україна буде спроможною вдосконалити такі моменти у законодавстві з метою подальшого просування на шляху до правової та істинно демократичної держави.